

Naamloos

Verenigingsblad van de Scandinavische Vereniging Groningen

Namnlös
Naynlaus
Navnloysi
Nafnlaus
Naynlaus
Nimetön

Mei 2007
Jaargang 1 - nummer 1

WELKOM !

Dit is de eerste uitgave van het verenigingsblad van de Scandinavische Vereniging Groningen. In dit blad vindt u een samenvatting van onze lezing over Linnaeus en een samenvatting van het seminar over Nederlandse boeren in Denemarken.

Zoals u heeft gezien, is ons verenigingsblad nog naamloos. We willen u vragen een goede naam te bedenken. Een naam die het Scandinavische van de vereniging uitstraalt, een naam die de sfeer van de vereniging weergeeft, een naam die pakkend is. Kortom, een naam die staat als een huis! Als uw inzending wordt uitgekozen, ontvangt u daarvoor een aardigheidje.

Voor de volgende nummers ontvangen we graag een bijdrage van u. Alle onderwerpen en soorten teksten zijn welkom, zo lang ze maar iets met Scandinavië of de vereniging te maken hebben. U kunt bijvoorbeeld denken aan een reisverslag, een stukje over boeken, films, muziek, of een tentoonstelling.

Uw kopij en/of suggesties voor een naam kunt u sturen aan: scandinavischevereniging@home.nl of per post aan de Scandinavische Vereniging Groningen, Corthingpoort 3, 9716 GX Groningen.

Neemt u ook eens een kijkje op onze verenigingswebsite. Daar vindt u informatie over de vereniging, een overzicht van onze volgende activiteiten en activiteiten uit het verleden. Daarnaast houden wij voor u bij wat er verder in het land op Scandinavisch gebied te beleven valt. De site is dus zeker een bezoekje waard:

INHOUD

<i>Vorige lezing:</i>	
Linnaeus in Nederland	3
<i>Verslag seminar 19-04-2007:</i>	
Nederlandse boeren in Denemarken	5
<i>Verenigingsinformatie</i>	
Lidmaatschap & colofon	8

www.scandinavischevereniginggroningen.net

LINNAEUS IN NEDERLAND

door Jorieke Rutgers

Op 12 maart 2007 gaf Jorieke Rutgers een lezing over Carolus Linnaeus. Dit in het kader van de 300ste verjaardag van Linnaeus. De nadruk van de lezing lag op Linnaeus' verblijf in Nederland. Hier volgt een samenvatting van deze lezing door de spreker zelf.

Carolus Linnaeus werd in 1707 geboren in Zweden. Op twintigjarige leeftijd begon Linnaeus aan zijn studie geneeskunde. Hij interesseerde zich vooral voor botanie, een tak van wetenschap die in die tijd nog een onderdeel was van de geneeskunde. Hij bedacht een nieuw classificatiesysteem dat tot op de dag van vandaag wordt gebruikt. Linnaeus zette zijn eerste stappen naar de beroemdheid echter niet in Zweden. In juni 1735 ging Linnaeus in Amsterdam aan land. Toen Linnaeus aankwam in Nederland was er vrijwel niemand die hem kende. Het zou echter niet lang duren of Linnaeus was beroemd in heel Nederland.

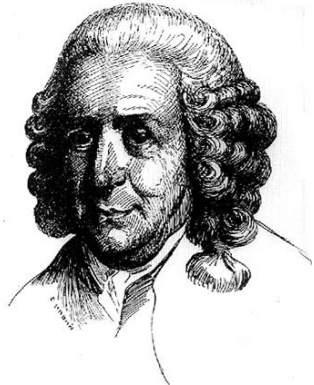

FIG. 179. Carl Linnaeus. (1707-1778.)

Wat deed deze jonge student om zoveel bekendheid te krijgen? Hier zijn meerdere oorzaken voor aan te wijzen, maar een belangrijke reden was de bijzondere reis die Linnaeus in 1732 had gemaakt naar Lapland. Linnaeus maakte in Lapland kennis met de Samen (Lappen) en nam een aantal voorwerpen mee terug. Ook schafte hij Samische winterkleding aan. Het is bekend dat Linnaeus graag in zijn Samische uitrusting voor Nederlandse gezelschappen optrad. In Nederland kreeg Linnaeus financiële steun om over de reis naar Lapland te publiceren.

In Amsterdam ontmoette Linnaeus twee mannen, die veel voor hem zouden gaan betekenen: Johannes Burman en Albert Seba. Van Amsterdam zeilde Linnaeus naar Harderwijk, waar zich destijds een kleine universiteit bevond. Linnaeus leverde hier zijn in Zweden geschreven proefschrift over malaria in.

Na zijn promotie in Harderwijk verhuisde Linnaeus naar Leiden. Hier maakte hij kennis met de beroemde wetenschapper Herman Boerhaave en de vooraanstaande arts en botanist, Johan Frederik Gronovius. Gronovius las en corrigeerde het werk van Linnaeus voordat dit naar de drukker ging. Ook hield hij buitenlandse natuurwetenschappers op de hoogte van de werken van Linnaeus en stuurde hun publicaties toe.

Een belangrijke ontmoeting voor Linnaeus was die met wetenschapper George Clifford. Van september 1735 tot oktober 1737 woonde en werkte Linnaeus op de Hartekamp. Hij trad in dienst als beheerder van de botanische en zoölogische tuin en als Cliffords lijfarts. Op de Hartekamp vond een bijzonderheid plaats. In een van de broeikassen groeide een bananenboom. Linnaeus slaagde erin deze plant te doen bloeien. Dit was in die tijd opzienbarend. Het hoogtepunt van Linnaeus periode op de Hartekamp was het prachtwerk dat hij schreef ter ere van zijn opdrachtgever: *Hortus Cliffortianus* (1737). Op de Hartekamp maakte Linnaeus bovendien kennis met de bloementekenaar Georg Dionys Ehret, die samen ging werken met Linnaeus en hem hielp met de verspreiding van zijn ideeën.

Na een productieve tijd op de Hartekamp begon Linnaeus naar huis te verlangen. Hij had gezondheidsproblemen en dacht dat het vochtige Nederlandse klimaat de oorzaak was. In mei 1738 vertrok hij uit Nederland. Maar niet zonder een deel van Nederland met zich mee te nemen. Zijn ervaringen in Nederland vormden een basis waarop Linnaeus zijn werkzaamheden in Zweden kon voortbouwen. Van de contacten die hij had gelegd, zetten vele zich voort. Linnaeus bleef bijvoorbeeld corresponderen met Burman, Clifford en Gronovius. Linnaeus had na zijn verblijf in Nederland een aanzienlijk aantal baanbrekende publicaties op zijn naam staan en hij maakte deel uit van een uitgebreid netwerk van wetenschappers. Linnaeus was tijdens zijn drie Nederlandse jaren een bekend wetenschapper geworden.

NEDERLANDSE BOEREN IN DENEMARKE

door Anders Bay en Christa Nagel

Het seminar werd geopend door Henrik Thomsen, docent Deens op het Scandinavisch Instituut van de RuG. Daarna sprak de vertegenwoordiger van de Deense ambassade in Den Haag, culturele attaché Anni van Engelenburg, een paar woorden, waarna Birgit van Dongen, voorzitter van Den Danske Klub en lid van de SVG, in het kort het thema van de dag schetste.

Linda Hoekstra is in 1995 afgestudeerd op het Scandinavisch Instituut in Groningen met een scriptie over de nakomelingen van de Nederlandse boeren die zich rond 1521 op het eiland Amager vestigden. Ze had twee artikelen gelezen in Nederlandse kranten uit november 1994 n.a.v. het feit dat het (bijna) 475 jaar geleden was dat de vestiging plaatsvond. Hierin las zij in interviews met een paar nakomelingen van de immigranten dat zij trots waren op hun geschiedenis en afstamming. De immigranten waren 184 personen (uit 24 gezinnen) die door de Deense koning Christian II in 1521 naar het eiland Amager (ligt naast Kopenhagen in de Sont tussen Denemarken en Zweden) werden uitgenodigd.

Linda Hoekstra heeft de situatie in 1995 onderzocht. Ze probeerde er achter te komen hoe Nederlands de nakomelingen zijn. Door in het telefoonboek te kijken vond ze een aantal Nederlands klinkende namen. Na een screening vond ze 20 geschikte personen die ze interviewde. Ze vroeg ze o.a. of ze hun stamboom kenden (12 van de 20), of ze in Nederland waren geweest (17) en of ze wisten wat Sinterklaas was (6 kenden Sinterklaas, 2 had het gevierd, slechts één wist wanneer het Sinterklaas is). Het onderzoek van Linda Hoekstra gaf volgens haar aan dat de nakomelingen best trots waren op hun geschiedenis en achtergrond, maar ze betwijfelde of ze nu nog als Nederlanders zouden kunnen worden beschouwd.

Willy van Hoof uit Gent (amateurhistoricus) vertelde dat men zich in België afvroeg of degenen die zich in Denemarken hadden gevestigd nu Nederlanders of Belgen waren. De nieuwelingen kwamen uit Waterland, uit Nieuwpoort (B) en uit Mechelen (B), wist dhr. van Hoof te vertellen. De vraag is of Waterland in Westfriesland (ten noorden van Amsterdam) of Waterland op de grens van Nederland en België bedoeld werd.

Hiertoe heeft dhr. van Hoof een aantal elementen onderzocht die de immigranten hadden meegebracht naar Denemarken. Dit waren de huismerken (een soort handtekening van de familie), de familienamen, privilegebrieven, klederdrachten, de floschat (een hoofddekse), pachtbetalingen, de term 'schout en schepenen', het erfrecht, de eierdans, de spelen 'Kat in de ton' en het gansrijden en de bouwstijl van de kerken. Alleen een liedje en het gebruik van

de namen blijken exclusief ‘Hollands’ te zijn, de rest van de gebruiken kwam zowel in Holland als in België voor.

Een andere manier om het vraagstuk te onderzoeken is de volgende. De boeren die naar Denemarken kwamen waren uitgenodigd vanwege hun kennis van de tuinbouw. Uit archieven blijkt dat er in Waterland (Holland) overstromingen hebben plaatsgevonden. De grond hier was dus niet geschikt voor tuinbouw en het was een arm gebied met veel leegstand. Rond 1600 was er ingepolderd landschap waarop men alleen veeteelt had.

In de regio rond Nieuwpoort hadden overstromingen en inpoldering al in de 11^e/12^e eeuw plaatsgevonden. Er zijn bewijzen dat hier wel volop aan tuinbouw werd gedaan.

De conclusies van de heer van Hoof zijn:

- Men is vanuit Waterland (Holland) uitgeweken naar Denemarken uit armoede
- In Waterland (Holland) was geen groenteteelt
- Als er hoveniers naar Denemarken gekomen zijn moeten ze eigenlijk uit de regio Nieuwpoort afkomstig zijn geweest, aangezien men daar de kennis had.

Lis Thavlov volgde een opleiding als bibliothecaris en was van 1990-2006 leider van het archief van Dragør op Amager. In haar lezing benadrukte ze dat we eigenlijk weinig weten over de Nederlandse immigranten op Amager, het meeste komt uit de culturele overdracht, bijvoorbeeld tradities en kleding. Veel schriftelijk materiaal is helaas verbrand tijdens o.a. een brand in ‘Hollænderbyen’ (St. Magleby) op Amager. En in Nederland heeft men tot nu toe geen schriftelijke bronnen gevonden die vertellen dat een groep boeren hun geboortestreek zou hebben verlaten om zich op Amager te vestigen. Maar waarschijnlijk was het zo dat de Deense koning Christian II op reizen die hem o.a. naar steden als Amsterdam, Brussel en Antwerpen brachten, zich liet inspireren tot het uitnodigen van 24 families naar Amager, waar ze zich vestigden met bijzondere privileges. Lis Thavlov noemde de gemeenschap daar ‘een democratie voor de exclusieven’. De eerste keer dat de Nederlandse boeren in een Deens geschiedenisboek worden genoemd is door de Deense historicus Arild Huitfeldt die in 1591 vertelt dat de immigranten uit ‘Waterland udi Holland’ kwamen. Lis Thavlov probeerde nu deze uitspraak, die tot de dag van vandaag de beeldvorming rond de immigranten bepaalt, te nuanceren. De historicus Paul-Henri Mallet vermeldt in 1755 als eerste dat er mensen uit Vlaanderen onder de immigranten waren, helaas zonder dat we zijn bronnen kennen. Deze bewering wordt later herhaald en onderbouwd door de Belgische historicus Emile van den Bussche. Deze opvatting is echter nooit in de vakhistorie van Denemarken doorgedrongen afgezien van de lokale historicus pastoor Mogens Strunge, maar hij slaagde er ook niet in om serieus te worden genomen. Nadat Lis Thavlov alle literatuur had doorgenomen, was haar voorlopige conclusie dat er waarschijnlijk sprake is geweest van een

samengestelde groep immigranten uit verschillende ‘Waterlanden’ in Nederland en België.

Tekke Terpstra gaf een lezing over het onderwerp “Identiteit van Nederlandse boerenfamilies in Denemarken”. Tekke Terpstra studeert antropologie aan de universiteit van Amsterdam en heeft van 1995 tot 2001 in Denemarken gewoond.

Anno 2007 zijn er rond de 450 Nederlandse gezinnen in Denemarken gehuisvest, het merendeel hiervan bevindt zich in Zuid-Jutland. Denemarken trekt Nederlandse boeren vanwege de afstand tot Nederland, het feit dat er nog veel ruimte is en dat de boeren gemakkelijk een lening kunnen krijgen voor hun bedrijf.

Tekke Terpstra heeft 10 boerenfamilies in het zuidwesten van Jutland (Esbjerg kommune) meerdere keren geïnterviewd en met hen op het bedrijf meegelopen. Ook heeft hij gesproken met veeconsulenten, vertegenwoordigers, boekhouders etc en heeft hij in krantenarchieven gezocht naar relevante informatie.

Identiteit kun je onderzoeken aan de hand van beroep, taal, religie.

De boeren die in Denemarken wonen, werken op hun boerenbedrijf vaak als boer en boerin, dit in tegenstelling tot de Deense boeren waarbij de vrouw vaak buitenshuis werkt. Ze zijn zelfstandig ondernemer en werken hard voor het bedrijf waar ze al hun geld in hebben gestopt.

Wat betreft de taal voelen ze zich vaak onzeker. Doordat ze op hun eigen bedrijf zijn wordt er nog veel Nederlands gesproken. Door het contact van de moeder bij school spreekt zij meer dan de boer met andere Denen. De kinderen zijn door school het meest ‘Deens’.

Het kerkbezoek in Denemarken is anders dan in Nederland: vaak zijn de kerken leger, zijn er minder jongeren aanwezig, er is meer nadruk op geld en cadeautjes bij de ‘konfirmation’ en er wordt een soort carnaval in de kerk gevierd: iets dat men niet altijd waardeert.

Bij de netwerken is er sprake van Nederlandse netwerken, zowel zakelijk (makelaars, Nederlandse vertegenwoordigers) als privé (studieclubs, verjaardagen vieren samen met Nederlanders). Contact tussen Nederlanders en Denen is er bij het zakendoen, bij omgang met de burens en via de kinderen. De conclusie van Tekke Terpstra is dat de Nederlanders een beetje Deens worden, maar toch ook Nederlands blijven. De kinderen daarentegen, zeker als ze in Denemarken worden geboren, worden echte Denen.

Na iedere lezing werden de sprekers bedankt door Birgit van Dongen en kregen ze een cadeau. Als afsluiting bedankte Henrik Thomsen de sprekers, het publiek en de verenigingen en sponsoren van het geslaagde seminar: Den Danske Klub, de Scandinavische Vereniging Groningen, Rijksuniversiteit Groningen en het Deense Ministerie voor Wetenschap, Technologie en Ontwikkeling.

BETALING CONTRIBUTIE

Voorheen kon u de contributie betalen met een acceptgiro die u van ons via de post ontving. Helaas zijn de kosten hiervan erg gestegen, door een verandering van de regels door de Postbank. Daarom heeft het bestuur besloten geen acceptgiro's meer te versturen.

Dit betekent dat de leden nu langs deze weg verzocht wordt zelf in actie te komen en de contributie voor 2007 aan de vereniging over te maken.

Schrijf dus een giro-opdracht uit of ga achter de computer zitten en zorg dat de Scandinavische Vereniging Groningen haar broodnodige geld krijgt!

Zoals op de vorige ALV is besloten bedraagt het op giro **3308305** t.n.v. Penningmeester Scandinavische Vereniging te Groningen over te maken contributiebedrag voor individuele leden € **12,50**, voor paren € **17,50** en voor studenten € **5,00**.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groeten,
Het bestuur

COLOFON

Dit blad is een uitgave van de Scandinavische Vereniging Groningen.

De redactie bestaat uit het bestuur van de vereniging:
Anders Bay (voorzitter),
Frank Houwaard
(penningmeester/secretaris),
Angélique de Kroon,
Marloes Robijn (namens Nystrøm), Hans Spa, Christa Nagel, Sandra Westerhof

Het blad wordt gratis verspreid onder alle leden van de Scandinavische Vereniging Groningen.

Het lidmaatschap van de vereniging kost per jaar
€ 12,50 voor individuen
€ 17,50 voor paren en
€ 5,00 voor studenten.

Wij zijn te bereiken
per post:
Cortinghpoort 3
9716 GX Groningen

via e-mail:
scandinavischevereniging@home.nl

op internet:
www.scandinavischevereniginggroningen.net